

ערש"ק
א' כסלו תש"פ
פרשת תולדות
(מלאכי א')

בית מדרן

לע"נ מורן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

עלון מס' 232

העיר	הדלקת נרות שבת	צאת השבת	רבינו תם
ירושלים	16:21	17:11	17:44
תל אביב	16:17	17:08	17:40
חיפה	16:17	17:08	17:39
באר שבע	16:21	17:11	17:44



שיעורו השבועי

של מורן הראש"ל הרה"ר לישראל אב"ד בביה"ד העליון
הגאון הגדול רבי **יצחק יוסף** שליט"א
נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל

אין לקרוא בעלון בשעת התפילה

הרב המקדים: הגאון הגדול רבי ברוך שרגא שליט"א ראב"ד ירושלים
והרב הגאון רבי שאול דוד קצין שליט"א רב קהילת 'שערי ציון'

השיעור נערך ע"י: הגאון רבי יצחק לוי שליט"א
רב העיר נשר | וחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל

השבוע
זכות עלון
"בית מדרן" מוקדש ל:
אביבה בת שרה
להצלחה וכל הישועות

הייגנו: *5290

"עשה לך רב והסתלק מהספק"
בכל שאלה,
בהלכה, בהנהגה, בשלום בית ובחינוך ילדים
עשרות רבני אגודת 'בית מדרן'
נמצאים פה בשבילך!

24 שעות ביממה ברצף

למענה הלכתי מהיר
לשי דרכו של מורנו ורבינו
מורן פוסק הדור רבי עובדיה יוסף זצוק"ל

24 *5293 *שלוחה 1

- תוכן העניינים:**
- השיעור השבועי** עמ' 4-1
מורנו ורבינו רבי יצחק יוסף שליט"א
 - פרשת תולדות** עמ' 5
הגאון הגדול רבי ברוך שרגא שליט"א
 - בעקבות רבותינו** עמ' 5
החכם השלם ר' שלמה לוי זצוק"ל
 - מאור ישראל** עמ' 6
הרה"ג רבי ישראל לורי שליט"א
 - אקטואליה בהלכה** עמ' 6
הרב אברהם דניאל שליט"א
 - לחיות עם האמונה** עמ' 7
הרה"ג רבי י. ישראל לוגאסי שליט"א
 - אתגרים בחינוך** עמ' 7
הרב אברהם ברזילאי שליט"א
 - בחסדך בטחתי** עמ' 7
הרה"ג רבי יגאל כהן שליט"א

הלכות ברכות

אם מעין שלש פוטרת ברכת המזון, אם בורא נפשות פוטרת ברכה אחרונה. ברכה על עוגה בסעודה. דין סילוק שלחן בזמננו. זהירות מגזל באולמות ובאוטובוסים. אם אמירת "ברית ותורה" בברכת המזון מעכבת. גלידה בסעודה. ברכה ראשונה על כל שהוא. ברכה על סוכריה ומסטיק. רבי עובדיה הדאיה זצ"ל.

מעין שלש במקום ברכת המזון

א. בשיעור הקודם דיברנו על השאלה אם ברכת מעין שלוש פוטרת במקום ברכת המזון, כגון מי שאכל לחם במטוס¹ ואין לו ברכון ולא יודע ברכת המזון בעל פה, אבל יודע ברכת מעין שלוש בעל פה, הוא רגיל לאכול עוגות ויודע טוב ברכת על המחיה... האם יכול לברך על המחיה במקום ברכת המזון, ולא הספקנו להקיף את הנושא הזה כראוי, וכעת נרחיב יותר.

יחיד ורבים

ב. בגמרא ברכות (לו.) הובא מעשה ברבן גמליאל והזקנים שהיו מסובים ביריחו, והביאו לפניהם כותבות - תמרים שהם הדבש האמור בשבעת המינים (רש"י) - ואכלו, ונתן רבן גמליאל רשות לרבי עקיבא לברך, קפץ רבי עקיבא ובירך ברכה אחת מעין שלש. אמר לו רבן גמליאל: עקיבא, עד מתי אתה מכניס ראשך בין המחלוקת! אתה נמצא איתי ועושה נגדי? כי לדעת רבן גמליאל מברכים על שבעת המינים ברכת המזון, אבל אנחנו פוסקים כחכמים שעל תמרים מברכים מעין שלש - על העץ ועל פרי העץ. אמר לו רבי עקיבא: רבינו, אף על פי שאתה אומר כן וחרבך

אומרים כן, לימדנו רבינו: יחיד ורבים הלכה כרבים. אם נאמר שמעין שלש פוטרת את שלש הברכות של ברכת המזון, מדוע נחשב שרבי עקיבא הכניס ראשו במחלוקת, והלא כשבירך ברכת מעין שלש יצא לכל הדעות, ומכאן משמע שברכת מעין שלש לא פוטרת את ברכת המזון.

תלוי במחלוקת

ג. אמנם הרשב"א (שם) הביא בשם הראב"ד, ששם מדובר שהיו בסוף הסעודה לאחר סילוק שלחן, כמו שכתוב שהיו מסובים, וכאשר יש סילוק שלחן צריך לברך ברכה אחרונה על הקינוח לפני ברכת המזון, ולכן רבי עקיבא בירך מעין שלש כדעת חכמים שזו הברכה האחרונה על שבעת המינים, ורבן גמליאל טען לרבי עקיבא שהכניס ראשו בין המחלוקת, כי לדעת רבן גמליאל גם על התמרים מברך ברכת המזון, ודי בברכת המזון כדי לפטור גם את הפת וגם את התמרים, ונמצא שרבי עקיבא בירך ברכה שאינה צריכה לדעת רבן גמליאל. ולפי דברי הראב"ד שמדובר לפני ברכת המזון, אין ראייה אם מעין שלש פוטרת ברכת המזון. אולם הרשב"א עצמו חולק על הראב"ד וסובר שלא מדובר באמצע הסעודה, ומסובים הכוונה שהיו יושבים יחד ולפניהם פירות ומגדנות, אבל לא שסעדו על לחם. ולדברי הרשב"א ניתן להוכיח שמעין שלש לא פוטרת ברכת המזון.

1 אם נמצא במטוס ואין לו מקום ליטול ידיים, יסגור את המכסה בשירותים ויטול שם, ויסמוך על הפוסקים הסוברים שדין בית הכסא בזמננו כדין "בית הכסא דפרסא" (ברכות כו.).

לעילוי נשמת הרב בן ציון בן אביגיל זצ"ל ולע"נ אברהם בן רבקה הומיון ז"ל

סילוק שלחן

ד. בענין סילוק שלחן שהזכרנו, יש להבהיר כי בזמנם לכל אחד היה שלחן קטן כמו סטנדר - כמובן לא שלחן עקום כמו סטנדר שאז ישפך עליו כל האוכל... אלא קטן כמו סטנדר - וכשגומרים לאכול מוציאים את השלחן ומביאים לפניהם פירות, והיו מברכים עליהם ברכה ראשונה ואחרונה². התוספות (ברכות מא: ד"ה לאחר הסעודה) כותבים שהיום אין דין סילוק שלחן, כי אנו לא מסיחים דעת ולא מושכים ידינו מן הפת, עד סיום הסעודה וברכת המזון, ולכן הכל נפטר בברכת המזון. הלבוש (סימן קצו סעיף ב) מחלק בין סעודה גדולה לסעודה קטנה, בסעודות קטנות לא רגילים לסלק את השלחן, אבל תראו בחתונות³ איך שמקפלים שלחנות כדי שיהיה מקום לריקודים, מי אוכל לחם אחר שקיפלו את השלחנות?! ולכן זה נקרא סילוק שלחן. אמנם אמרו לי שיש כאלה עדיין רעבים, ומשאירים להם "בר" של קוגל וחמין וכדומה, ורוצים להמשיך לאכול גם אחר סילוק השלחן, ואם אכן זו האמת ויש שם פת, גם בחתונות אין דין סילוק שלחן. לפני כ-30 שנה הבאנו בילקוט יוסף (ח"ג עמ' קפה) את מחלוקת הב"ח (סימן קצו) והלבוש (שם) אם יש בזמן הזה דין סילוק שלחן, והסתפקנו כמי ההלכה, ובאמת מהשלחן ערוך (סי' קצו סעיף ב) משמע שבזמננו אין כלל דין סילוק שלחן. אך במילואים לילקוט יוסף (עמ' תרעא) הבאנו מה שכתב מרן זצ"ל בשם מהר"ש אלגאזי⁴ (הובא בברכי יוסף סימן קצו סק"ב) שגם היום יש דין סילוק שלחן. אחר שנים יצא לאור ספר הליכות עולם ח"ב, וגם שם (פרשת נשא אות ח) מרן זצ"ל כתב בפירושו שהיום יש דין סילוק שלחן בסילוק המפה.

ניקוי שלחן

ה. אם יורקו לאשפה את מפת הניילון וכל הכלים החד פעמיים והשלחן

2 על עוגה לא מברכים בסעודה, לא לפנייה ולא לאחריה. בשיעור הקודם הבאנו מחלוקת משולשת מהי פת הבאה בכיסנין שמברכים עליה מזונות, לדעת רב האי גאון (הובא בערוך ערך כסו) דבר הנכסס, לדעת רבינו חננאל (ברכות מב.) כסיני מלשון כסיס, בצק ממולא באגוזים או בדבש, כגון מעמול וכדומה, ולדעת הרמב"ם (פ"ג מהלכות ברכות ה"ט) היא עיסה מתוקה שנילושה בסוכר או בדבש. ואמרנו שמרן השלחן ערוך (סימן קסח סעיף ז) חשש לכל הדעות ועל כולם מברך מזונות ועל המזון, מדון ספק ברכות להקל. והנה מי שבירך על לחם, פוטר את כל סוגי הלחם, כגון שאכל לחם לבן פוטר גם לחם שחור ופיתתו וכל דבר שבברכתו המוציא, והוא הדין שפוטר כל עוגה שספק אם ברכתה המוציא או מזונות, משום ספק ברכות להקל, וכן המנהג פשוט שאין מברכים על עוגות באמצע הסעודה, וגם כאשר העוגה הובאה לקינוח בסוף הסעודה, לא מברכים לא ברכה ראשונה ולא אחרונה. יש אומרים שעל "בקלאווה" מברכים באמצע הסעודה, כי לכל הדעות בברכתה מזונות, למטה יש בצק מתוק שנילוש בסוכר ודבש, כדעת הרמב"ם, באמצע יש שקדים ואגוזים, כדעת רבינו חננאל, ולמעלה יש בצק עלים נכסס, כדעת רב האי גאון, וברכת המוציא של תחילת הסעודה לא פוטרת דבר שבברכתו מזונות ודאי כשאינו בא מחמת הסעודה. ומכל מקום למעשה יותר טוב שלא לברך גם על בקלאווה, לחוש לדברי הרשב"א (ברכות מא:) שאין לברך על פת הבאה בכיסנין בסעודה אלא לאחר סילוק שלחן, ובזמננו לא מצוי סילוק שלחן.

3 רק מי שמוזמן לחתונה והחתן שמח שהוא בא, הוא יכול לאכול באירוע. יש אנשים שאין להם איפה לאכול, או בחורים צעירים שלומדים בשיבה שהיא סמוכה לאולם, צריכים לדעת שאסור להם להיכנס לאירוע ולאכול שם בלי רשות. לפעמים אדם נכנס לאולם, והוא אוכל ובורח, מלבד מה שעבר על גזל, עובר גם על מה שאמרו בברכות (ו:) כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות. אם בכל זאת רוצה לאכול יכול לגשת לאב החתן - שהוא משלם על חצי מהאירוע ואבי הכלה גם על חצי, אם הם לא קצנצים... ויבקש רשות, כדי שלא יעבור על איסור גזל.

באיסור גזל לעיתים אנשים מורים היתר לעצמם. בחורים מעל גיל שמונה עשרה עולים לאוטובוס ולא משלמים, או משלמים חצי מחיר, מי היתר לכם? חברת אגד היא חברה פרטית, רק קווים שאין בהם הרבה נוסעים ולכן לא משלם להם להשאיר אותם, המדינה נותנת עליהם סבסוד. פעם היה חכם אחד שהתיר לגזול אותם, כי הם רשעים ומחללי שבת. וכי מותר לגזול ממחלל שבת? מותר לגזול מליברמן? זה גזל, ולכן גם אותם בחורים מעל גיל שמונה עשרה צריכים לשלם מחיר מלא. יש טוענים: למה סטודנטים מקבלים הנחה ונחנתו לא? וכי בחורי הישיבות פחות טובים מהם? צודקים במאה אחוז, בחורי הישיבות יותר טובים מהם פי כמה וכמה, אבל מה לעשות שאלו התנאים של החברה, הקב"ה לא נתן להם שכל להבין מה הערך של בני התורה ובחורי הישיבות, וכיון שהתנו, כל תנאי שבממון תנאו קיים (כתובות נו.) קידושין י: ב"מ נא. צד.

פעם הייתי בחתונה שהיו שם שני שלחנות של בחורים שיושבים ואוכלים, שאלתי את החתן: אלו חברים שלך? לא. אולי משפחה של הכלה? לא. אז מאיפה צד באו, מצד העוף?... זה גזל.

אדם צריך לייחד מקום במחלתו לעניים, ולשם יבואו העניים האמתיים, לא העניים בדעת... ויאכלו ויזכו את בעל השכמה.

4 מהר"ש אלגאזי היה בזמנו של החיד"א לפני כמאתים וחמשים שנה, והחיד"א (בברכי יוסף שם) הביא אותו בכבוד וקורא לו מופת דורנו.

5 שמעתי על אחד שחוסך וטושף כלים חד פעמיים, אבל מי עוד עושה כך? היום יש שפע ב"ה, אחד הוא

ישאר ריק בלי פת, זה נקרא סילוק שלחן, ואם אחר כך מביא דבר מאכל מברך עליו ברכה ראשונה ואחרונה, ואחר כך מברך ברכת המזון. מי שלא רוצה להיכנס לספיקות, יש פיתרון להשאיר על השלחן חתיכת לחם, וכך לא נקרא סילוק שלחן, או באולם שעדיין נשאר "בר" עם פת, קיפול השלחנות לא נחשב סילוק שלחן. ומכל מקום שייך סילוק שלחן בזמננו, אם מסלקים לגמרי את המפה או השלחן עם הפת שעמו.

להלכה ולמעשה

ו. הרא"ה - רבינו אהרן הלוי (בחדושי לברכות טז ע"א, עמ' לא מהספר, וברכות מד ע"א, עמ' קלה מהספר) כתב, שאם אדם בירך מעין שלש במקום ברכת המזון יצא בדיעבד. אולם הריטב"א (הל' ברכות פ"ב אות כא) כתב: כל שראוי לברך אחריו ברכת שלש, ובירך ברכה אחת מעין שלש לא יצא. כלומר שאפילו בדיעבד לא יצא. וכן פסקו כמה אחרונים, שלא יצא ידי חובה אפילו בדיעבד, ולפי דעתם מי שבירך מעין שלש במקום ברכת המזון, צריך לחזור ולברך ברכת המזון, כך דעת הב"ח (סימן קסח), הדרישה (שם סוף אות א), המגן אברהם (שם ס"ק יח), האליה רבה (סימן רסח ס"ק יח), ועוד. בשיעור הקודם הבאנו ראייה מהשלחן ערוך (סימן קסח סעיף ז) שאם בירך מעין שלש במקום ברכת המזון יצא ידי חובה, וכך אנחנו תופסים למעשה, וחוששים לדעת הרא"ה ואומרים ספק ברכות להקל. וכן דעת הגינת ורדים (כלל א סימן כד) - היה לפני כ-350 שנה - שברכת מעין שלש פוטרת ברכת המזון לכל הפחות מהתורה. ולכן להלכה ולמעשה, אדם שהתחייב בברכת המזון ולא היה לו ברכון לברך, לכתחילה לא יברך מעין שלש, כי שמא מעין שלש לא פוטרת שלש וספק ברכות להקל, אבל אם בירך מעין שלש ולאחר מכן מצא ברכון, שוב לא יברך ברכת המזון, כי שמא יצא כשבירך מעין שלש, וספק ברכות להקל, ושב ואל תעשה עדיף.

ברית ותורה

ז. בגמרא (ברכות מט.) איתא שכל שלא אמר "ברית ותורה חיים ומזון" בברכת המזון, לא יצא ידי חובה. ולפי זה כתב בשו"ת אגורה באהלך (דף י"ע"ד) שהמברך ברכת מעין שלש במקום ברכת המזון לא יצא, שהרי בנוסח ברכת מעין שלש⁶ המובאת בגמרא (ברכות מד.) אין בה "ברית ותורה". אמנם המרדכי (ברכות ס"ק קנ) הביא בשם ראב"ה שגרס גם בנוסח ברכת מעין שלש "ברית ותורה", אבל שאר הפוסקים לא גורסים כך. על כל פנים להלכה אמירת "ברית ותורה" לא מעכבת, כך מדייקים מלשון הרמב"ם (פ"ב מהלכות ברכות ה"ג) שכתב: וכל שלא אמר "ארץ חמדה טובה ורחבה" בברכת הארץ לא יצא ידי חובתו, וצריך להזכיר בה ברית ותורה וכו'. עכ"ל. ומשמע שדוקא אמירת "ארץ חמדה טובה ורחבה" מעכבת, אבל אם לא אמר "ברית ותורה" יצא ידי חובה. מרן זצ"ל ביביע אומר (ח"ב חאו"ח סימן יב אות טז) הביא את דברי הרב אגורה באהלך ודחה אותו, והטעם כמו שביארנו מקודם,

ופרסמו הכתוב...

6 דרך אגב, בחתימת ברכת על המחיה, צריך לומר "על הארץ ועל המחיה", ולא להוסיף "ועל הכלכלה", כן דעת שלשת עמודי ההוראה - הר"ף (לב: מדפי הר"ף) הרמב"ם (פ"ג מהלכות ברכות ה"א) והרא"ש (פ"ו דברכות סימן מב) - וכן דעת רוב הראשונים, וכן דעת מרן הבית יוסף (סימן רח סעיף יב), וביאר שאם יחתום גם "ועל הכלכלה" יעבור על מה שאמרו (בברכות מט.) שאין חותמים בשתים. ולכן בסידור "חזון עובדיה" כתבנו לחתום "ועל המחיה", ולא להוסיף "ועל הכלכלה". יש כמה מאחרוני ימננו שכתבו שניתן לומר גם "ועל הכלכלה", כיון שלכל הדעות אינו לעיכובא, וזו רק מחלוקת בגריסאות, ויש אחד שהביא מה שכתבנו בסידור חזון עובדיה ודחה את דברינו, אבל היה להם לראות מה שכתב הבית יוסף שיש לחתום "ועל המחיה" ולא "ועל הכלכלה", ומשמע שיש להקפיד על כך, כי זה נקרא שחותר בשתים, וכמו ברכת נחם, או הברכה השלישית בברכת המזון בבית אבלים, שחותרים בהם "מנחם ציון בנין ירושלים" ולא "מנחם ציון ובונה ירושלים", שהרי אין חותרים בשתים [א.ה. ראה ב"י יו"ד ס' שעט, יב"א ח"ו חיו"ד ס' לח]. ולכן מה שכתבנו בסידור חזון עובדיה, כך הנכון ואין לשנות. פעם רב אחד מרוקאי מפורסם גמר לאכול ואמר לידי "ועל הכלכלה", אמרתי לו: זה נגד מרן הבית יוסף ורוב הראשונים. אמר לי: כך נהגנו במרוקו. אמרתי לו: לא סבירא ליה למרן מה שכתב מרן באבקת רוכל (סי' ריב) שקמא קמא בטיל, וכולם כאן בארץ מחויבים להוראות המרא דאתרא? ולא הוזה בדיה ולא מאומה, לא ידע לענות.

העלון להצלחתם שלי: לזי בת טלי נועה והילדים להצלחה, עישה עליהם בת סעדיה חיה - לעילוי נשמת, אורית בת חנה לזיווג הגון השנה תש"פ והקמת בית נאמן בישראל, יורם בן שולה - להצלחה במשפט וכל הישועות, יעל בת קרן - בריאות איתנה וכל הישועות, רפואה שלימה במהרה, יעל ברקה בת חנה - זיווג הגון בקרוב, יפית בת רחל, רצון בת רחל - ישוב הדעת.

משום ספק ברכות להקל. מחבר אחד בזמננו כתב שהמברך מעין שלש במקום ברכת המזון לא יצא, וצריך לחזור ולברך ברכת המזון. אבל מה נעשה עם דעת הרא"ה (הנ"ל) שיצא ידי חובה, וכן משמע מהשלחן ערוך (הנ"ל), והלא כבר כתבו הפוסקים שאומרים ספק ברכות להקל אף כשיש מיעוט נגד רוב, כך כתבו הגאון רבי חיים פלאג"י (בשו"ת לב חיים ח"א ס"ס צא ד"ה אלא), ובספר דבר משה (ח"א סימן לח), והשדי חמד (מערכת ברכות סי' א אות יח).

ברכת נפשות מספק

ח. האוכל חצי כזית⁷ עוגה וחצי כזית לחם, לא יברך מעין שלש, כי אולי מעין שלש לא פוטרת ברכת המזון, וספק ברכות להקל. ואין לומר שבאופן זה יברך בורא נפשות, וכמו שעל הכל אם אמר שהכל יצא (ברכות מ.), כי ברכת בורא נפשות שונה מברכת שהכל, ואינה פוטרת מעין שלש או ברכת המזון. וכן אם אכל חצי כזית תמרים וחצי כזית תפוזים, לא יברך ברכה אחרונה, ספק ברכות להקל. וכן אם אכל כזית תמרים ולא יודע בעל פה ברכת מעין שלש, לא יברך בורא נפשות, אלא על כל דבר יש להקפיד ולברך את ברכתו הראויה לו.

ברכה מבוררת

ט. בגמרא (ברכות מ.) דרשו על הפסוק "ברוך ה' יום יום", בכל יום תן לו מעין ברכותיו, תן לכל פרי בכרכתו. רבי דוד אבודרהם (ריש הל' ברכות) - מרבותינו הראשונים - כתב: כל הנהנה מהעולם הזה בלא ברכה, פירוש ברכה המיוחדת לאותו דבר, מעל. כלומר, שמוטלת עלינו החובה להקפיד לדעת את הברכה המיוחדת לכל מאכל ומאכל קודם שמברכים, ואף שיוצא ידי חובה בדיעבד, צריך לברר ולברך את הברכה שהיא לכתחילה. לא ראינו שחולקים בזה על האבודרהם, ומכאן מוסר השכל להקפיד לברך על כל דבר את ברכתו הראויה לו, ולשים לב לברך על שלוש ופופקורן ובמבה בורא פרי האדמה, ואל תאמר: על הכל אם אמר שהכל יצא, "אחסן מן בלש" [יותר טוב מכלום], כי להלכה ברכתם האדמה, ואם לא מברך את הברכה המבוררת כאילו מעל. וכל שכן שאין לברך בורא נפשות על דבר שאין ברכתו בוודאות נפשות.

כוסס חיטה

י. יש ראייה לכך שברכת בורא נפשות לא פוטרת שאר ברכה אחרונה, בגמרא בברכות (לו.) מובא בדין הכוסס חיטה, כגון שלוש, להלכה מברך עליה בורא פרי האדמה. התוספות (שם ד"ה הכוסס) נסתפקו אם אכל שיעור של כזית מה יברך ברכה אחרונה⁸, רבינו תם כתב במחזור שלו לברך מעין שלש ולומר: "על האדמה ועל פרי האדמה", ושוב חזר בו, כי לא מצאנו ברכה כזאת בתלמוד, ואנחנו לא יכולים לחדש ברכות מדעתנו⁹. גם הרא"ש (פ"ו דברכות סימן ט) כתב, הכוסס את החיטה ואכל

7 כולם יודעים ששיעור כזית הוא 27 גרם, ומשערים לפי משקל ולא לפי נפח, כפי שהזכרנו כאן כמה פעמים א.ה. ראה לדוגמה בספר השיעור השבועי תשע"ז פרשת צו אות כד]. יש אחד שחיבר ספר להוכיח שהחולקים אחר הנפח, הוא בא לביתו של מרן זצ"ל בחיים חיותו, ורצה להביא לו את הספר, מרן אמר: שלא יכנס! לא היה כמורן שיעוד לכתוב ספרים, לפעמים מחברים באו עם ספרים פשוטים והיו מקבלים סתירות של חיבה, כי גם אם לא יהיה שימוש בספר, העיקר שזה המריץ את המחבר ללמוד. אחד מבני הבית שאל את מרן: למה לא קיבלת אותו? היית נותן לו איזו סתירה... אמר לו מרן: אני לא עדיף מרבותי, הם נהגו לשער לפי משקל, שלא יבואו עכשיו לחדש חידושים. וכן דעת רב שרירא גאון (אוצר הגאונים ביצה סי' א, ובתשובותיו סי' נ) - לפני כאלף שנים, וכן הוא בתשובות הגאונים (הובא במגיד משנה פ"א מהלכות עירובין ה"א), שמנהג ישראל לשער לפי משקל, וכן כתב הפתח הדביר (סימן קצ, קצו ע"ב), וכן כתבו כל חכמי הספרדים לדורותיהם, אם כן למה לבלבל את האנשים?

8 ולמעשה, האוכל כזית שלוש בתוך כדי אכילת פרס, מברך עליה ברכה אחרונה בורא נפשות, וכמו שפסק בחזון עובדיה (ברכות ע"א קפג).

9 נשים מברכות כל ברכות השחר וברכות התורה, אבל לא יכולות לברך שלא עשני אשה, ולכן אומרות "ברוך שעשני כרצוני", ואומרות כן בלי שם ומלכות, כי בתלמוד בבלי לא מוזכרת ברכה זו. אמנם בכמה קהילות במרוקו היה מנהג לברך ברכה זו בשם ומלכות, אבל או ברכה לבטלה. וכן כל ברכה שלא מוזכרת

שיעור של כזית יש להסתפק אם לברך ברכה אחרונה או לא, ובסוף דבריו הביא דברי הירושלמי (פ"ו דברכות ה"א) שרבי ירמיה לא אכל סולת, כי נסתפק מה לברך עליה ברכה אחרונה. וממה שלא כתבו לברך בורא נפשות מספק, מוכח שברכת נפשות לא פוטרת ברכת על המחיה.

מי שריית צימוקים

יא. עוד ראייה לכך שברכת בורא נפשות לא פוטרת ברכת מעין שלש, מרן השלחן ערוך (סימן רב סעיף יא) כתב: מי שריית צימוקים¹⁰ ותאנים, או מי בישולם, מברך עליהם שהכל, אבל בברכה שלאחריהם יש להסתפק אם מברך בורא נפשות או אם מברך ברכה אחת מעין שלש, ולכן ירא שמים לא ישתה אלא בתוך הסעודה, שאז אינו מברך ברכה ראשונה¹¹ ולא ברכה אחרונה, או יאכל פרי משבעת המינים וגם ישתה מים, כדי שיצטרך לברך ברכה אחת מעין שלש ובורא נפשות. עד כאן לשון מרן. ומכך שמרן כתב שירא שמים ישתה בסעודה ולא כתב שמכל מקום יברך נפשות, משמע שברכת נפשות לא פוטרת שאר ברכה אחרונה, ובמקום שיש ספק מה לברך ברכה אחרונה כגון אם אכל חצי כזית תמרים וחצי כזית תפוזים, לא יברך ברכה אחרונה כלל, שספק ברכות להקל.

דעת הפוסקים

יב. מה שאמרנו שבורא נפשות לא פוטרת שאר ברכה אחרונה, כן כתב הרמ"ע מפאנו (באלפסי זוטא ר"פ כיצד מברכין) - היה בגיל 29 כשמרן הבית יוסף נפטר, מרן שלח את כתבי יד קדשו לרמ"ע מפאנו וכתב לו שסומך רק עליו, והרמ"ע מפאנו הדפיס את ספרי מרן הבית יוסף בספרד ושלח לו אותם בחזרה. וכן כתב בספר יוסף אומץ יזופא (סימן תכא) - נולד בשנת ש"ל, היה בן חמש שנים כשמרן הבית יוסף נפטר. וכן כתב הלבוש (סימן רב סעיף יא) - תלמידו של הרמ"א, גם כן בדורו של מרן לפני כארבע מאות וחמישים שנה. ואמנם הגינת ורדים (כלל א סימן טו) - שהיה לפני כשלוש מאות וחמישים שנה, חולק על זה, וסובר שברכת נפשות פוטרת הכל. וכך פסק הגאון רבי משה פיינשטיין באגרות משה (או"ח ח"א סימן עד), שמי שלא יודע ברכה אחרונה בעל פה, יברך בורא נפשות ויפטור הכל. וכן כתב בקיצור שלחן ערוך של הרב טולידאנו (עמ' בתלמוד אין לברכה בשם ומלכות, כמו ברכת "אשר צג", או ברכת "אשר קידש עובר" בפדיון הבן.

10 מי שריית צימוקים היינו שלוקח צימוקים ושורה אותם במים, המים מקבלים את טעם הענבים, וטעם כעיקר, כי כבוש כמבושל. יש אומרים שכבר לאחר עשרים וארבע שעות יש למים אלה דין יין, אבל יש אומרים שכדי שישחב יין, יש להשרות את הצימוקים שלושה ימים, וביאר הגאון ממונקאטש (בשו"ת מנחת אלעזר ח"א סימן מו), שלגבי דין טעם כעיקר מספיק עשרים וארבע שעות, אבל כדי שיהפך ליין צריך שלושה ימים מעת לעת, ואז ניתן לברך על מי שריית הצימוקים בורא פרי הגפן, וכל שכן אם הרתיח את הצימוקים בין שיברך עליהם בורא פרי הגפן. וכל זה בתנאי שמשך את המים מהצימוקים, כמו שכתב שם השלחן ערוך (סימן רב סעיף יא).

11 גם השוטה כוס תה או קפה בסוף הסעודה, לא מברך על התה או על הקפה, כשם שלא מברכים על שאר משקים בסעודה משום שאין אכילה בלא שתיה, כך אין לברך על תה וקפה, כי לא פלוג רבנן בין שתיה לשתיה, וגם אם שותה בקיץ קולה קרה אחר הסעודה לתענוג לא מברך עליה.

לכן אמרנו כמה פעמים שאם מביאים גלידה בתוך הסעודה לא יברך, אם יש בגלידה שוקולד מוצק, יברך על השוקולד שהכל. ואם הגלידה בתוך גלילית יברך מזונות, כי כולם מודים שגלילית ברכתה מזונות ומברכים עליה לפני ברכת המזון, אבל על גלידה לבד לא יברך, כי דניה כשתיה, וחסם השמש נמס, כשהיא נמסה היא נעשית נוזל ולכן יש לה דין של שתיה שלא מברכים באמצע הסעודה, ואפילו שמיביאים אותה לקינוח, לא פלוג רבנן, וכמו שאם מביאים לו כוס ברד עם קש, לא ברד שירד מהשמים... לא יברך עליו בסעודה, כי כשהוא נמס הוא מים, כך כתבנו בילקוט יוסף ברכות (סימן קעו סעיף ז) לפני כשלושים שנה. חכם שלום שליט"א נשיא מועצת החכמים פגש אותי באיזו חתונה, תמיד כשהיה רואה אותי היה שואל על הילקוט יוסף... ואמר לי: מדוע כתבת שלא מברכים על גלידה בסעודה? אמרתי לו: לכל הפחות יהא ספק אם להחשיב את הגלידה לשתיה, ספק ברכות להקל, וכן כתב קנין תורה בהלכה ח"ב סימן קח אות א, וח"ד סימן יט) להרב אברהם הורוויץ, וכן כתב הבאר משה שטרן (ח"א סימן יא) - מרבני אמריקה. וכן כתב במעשה ניסים כדורי (סימן ט) - שהיה ת"ח עיראקי משכונת גאולה ובקיא בשות"ים, ואמנם יצא נגד מרן זצ"ל שחלק על הבן אבי ח'י, אבל היה ת"ח גדול, וכן דעת האור לציון (ח"ב פרק יב סימן יב) שלא לברך על גלידה בתוך הסעודה, אמנם המעשה נסיו והאור לציון מחלקים בין חלבי ללא חלבי, אבל היסוד הוא שגלידה נחשבת משקה. והוספתי לחכם שלום שטרן מה גם היה נוהג, לא לברך על גלידה בסעודה. היה אחד שאמר שמרן זצ"ל אכל גלידה רק בשבת ולא בירך על הגלידה רק מפני ששתה יין, אבל המשקף צריך להרחיק עדות... מרן היה מגיע לשבע ברכות שהיו עושים לבחורים אצלנו בישיבה, והיה אומר: תשאיר לי את הגלידה לאחר ברכת המזון, לא ויתר על הגלידה...

רמג סעיף לה). אבל במחילה מכבוד תורתם, נעלם מהם כל הפוסקים שהזכרנו, והיה להם לחוש לספק ברכות להקל. רק אם כבר בירך בורא נפשות, אין הכי נמי בדיעבד לא יחזור לברך ברכה אחרונה אחרת, אבל לכתחילה בכל המקרים שמוספק איזו ברכה אחרונה לברך, לא יברך כלל, שב ואל תעשה עדיף.

דעת הכף החיים

יג. הכף החיים (סימן ריב ס"ק עט) כתב שעדיף לברך בורא נפשות מאשר לא לברך כלום, כדעת הגינת ורדים, כי כל הנהנה מהעולם הזה בלא ברכה כאילו מעל. אבל זה תמוה, כי כבר כתבו התוספות ישנים שבת (גג.) שכל מה שאמרו שהנהנה בלי ברכה כאילו מעל, נאמר רק על ברכה ראשונה, ולא על ברכה אחרונה, והראיה, שברכה ראשונה יש לברך על כל שהוא, אפילו על שומשום אחד, מה שאין כן ברכה אחרונה שמברכים רק משיעור כזית, ואם היה בזה חשש מעילה לא מובן מדוע מברכים רק מכזית¹².

מה בין ברכה ראשונה לאחרונה

יד. מרן הכסף משנה (פ"ג מהלכות ברכות ה"ב) מסביר, מה ההבדל בין ברכה ראשונה שמברכים על כל שהוא, לבין ברכה אחרונה שמברכים רק משיעור? אלא שאם חכמים היו מתקנים ברכה ראשונה רק על הנאה ממשית במעיים, אדם היה אוכל עוד צימוק ועוד צימוק, עוד שומשום ועוד שומשום, ואכילה קטנה גוררת לאכילה גדולה, ויכול להיכשל ולא לברך ברכה ראשונה, לכן תיקנו חכמים לברך ברכה ראשונה על כל שהוא.

סוכריה ומסטיק

טו. אדם שאוכל סוכריה, מספיק שימוצץ מעט ויבלע קצת את הרוק עם המתיקות, ויכול אחר כך לדבר. יש מי שאומר שצריך למצוץ הרבה עד שייאכל חלק מהסוכריה, אבל זה לא נכון. וכן לגבי מסטיק, רבי עובדיה הדאיה כתב בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ח חאו"ח סימן כ אות נד, דף מב רע"א) שעל מסטיק לא מברכים, כי לא בולעים אותו, מי בולע מסטיק? אחר כך יהיה לו בפנים עץ של מסטיקים... אולם מרן זצ"ל

12 נמצא שדברי התוספות ישנים נעלמו מעיני קדשו של הכף החיים. מכאן ראיה שצריכים להיות בקיאים בתורה שלנו, לא מספיק הסברות, לא מספיק "עוקר הרים", אלא צריך להיות גם "סיני", לדעת מה כתבו התוספות ישנים, הריטב"א, הרמ"ע מפאנו.

ביביע אומר (ח"ז חאו"ח סימן לג) הביא אותו וחלק עליו. למרות שמרן היה מעריך אותו מאוד ומתרגש ממנו, אבל חלק עליו כדרכה של תורה לשם שמים.

רבי עובדיה הדאיה

טז. מרן זצ"ל היה הולך בחגים לבקר את רבי עובדיה הדאיה, ואני בתור ילד קטן הייתי מתלווה אליו, הוא נפטר בערך בשנת תש"ל. פעם אחת רבי עובדיה הדאיה כעס על מרן כי שמע שדיבר נגד המקובלים, ודיבר על מרן קשה מאוד. מרן התקשר אליו: מדבר פלוני, אני יכול לבוא לכבודו עכשיו? הוא התבלבל לרגע, כי עד עכשיו דיבר עליו קשה, אבל אמר למרן שיכול לבוא, מרן לקח יביע אומר ונסע אליו במונית. מרן שאל אותו: אפשר ללמוד עם כבודו תשובה ביביע אומר? הוא היה "המשיב" של הדור, היה רבה של פתח תקוה וחבר מועצת הרבנות הראשית, אבל בענוותנותו הסכים ללמוד עם מרן. הוא לא למד בישיבת "קול יעקב" ומותר לו ללמוד יביע אומר... ישבו ולמדו את כל התשובה. לאחר מכן שאל אותו מרן: יש כאן איזה דבר נגד האר"י ז"ל או נגד קבלה? וגם במקום שמרן זצ"ל פסק כהפשטנים, זה לא מפני שהוא "דרדעי" נגד הקבלה ח"ו. ואז הבין שהרב צודק, 'שועלים קטנים מחבלים כרמים', באו 'אינשי דלא מעלי' והטענו את הרב הדאיה.

מיהו 'משתכנז'...

יז. פעם חכם עובדיה הדאיה הגיע לבקר אצלנו בישיבה, הייתי אז בחור צעיר וראה אותי שאני לומד עם סטנדר, צעק עלי בערבית חלאבית, הבחורים חשבו שהוא צועק עלי מפני שאבא שלי חולק עליו, אחרי שהוא הלך שאלו אותי: למה צעק עליך? אמרתי להם: הוא צעק עלי למה אני 'משתכנז', למה אני לומד עם סטנדר, אמר לי: תלמד על שלחן, כמו חכמי הספרדים שלמדו בשלחן!... אם היה בדורנו והיה רואה את ה'משתכנזים' שאומרים 'אמוינו', אוי ואבוי מה היה עושה... יש רב אחד ספרדי שדורש בכל מקום ומדבר כמו אשכנזי... מה אתה מתבייש במבטא שלך? המבטא שלנו הוא הנכון, גם הגאון מוילנא היה חוזר לקרוא קריאת שמע כמו המבטא שלנו, והוא כותב בתיקוני הזוהר (תיקון יט) שהמבטא הספרדי שלנו הוא הנכון, והרי אתם יודעים שהגאון מוילנא היה אשכנזי... טוב, לא נאמר לאשכנזים מה לעשות, עד שיבוא משיח צדקנו בינתיים שיעשו מה שרוצים... אבל אנחנו הספרדים צריכים לקיים בעצמנו "ויגבה ליבו בדרכי ה'".



באפשרותך להאזין בשידור חי לשיעורו השבועי של מרן הרשל"צ שליט"א מביהמ"ס היודים כל מוצש"ק. הרב המקדים בשעה 20:30, שיעורו של הרשל"צ בשעה 21:00 וכן ניתן לשמוע גם שיעורים קודמים בקו הליכות "בית מרן" *5293 *שלוחה 2

השבוע זכות השיעור "בית מרן" מוקדש:

יצחק בן דבורה וטליה בת תמר

נחת מכל יוצאי הלציהם ופרנסה בשפע

לכל המטוין להתברך מפי קודשו של מורנו ורבינו הראש"ל שליט"א בשיעורו השבועי להצלחה לרפוא"ש או לעילה נשמת יקורכם חייגו: *5290

ניתן לשמוע את השיעור של הראש"ל שליט"א גם בתדרים החדשים של 'באן מורשת' 90.8fm, 92.5 fm, 100.7 fm ובקול חי 93.00fm, 92.8fm

העלון להצלחתם של: ישראל מאיר עמוס בן עדנה דונה- זרע של קיימא חזרה, משפחת כהן - הצלחה בהכול ובריאות, לאה בת סוטה - רפואה שלימה במהרה, ליאת בת יפה - זרע בר קיימא בקרוב, לירון ליטל שלי אשורי טוהר מאור בני בת חן - בריאות הנוף והנפש, ברכה הצלחה בכל הענינים, מאיר בן יעל בת שבע, אביגיל יהודית בת תמר- שהזיווג יעלה יפה.



"ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" (כה ט).

לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו. מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל "אברהם הוליד את יצחק" (רש"י).

והקשה הבית הלוי קושיא גדולה, הרי אברהם לא היה עקר - שכבר נולד לו ישמעאל, רק שרה היתה עקרה, וא"כ כשנתעברה בודאי נעשה לה נס, ומנין להם לומר שמאבימלך נתעברה?

ועוד, מדוע נקראו אנשים אלו ליצני הדור, הלא אין בדבריהם ליצנות אלא רשעות, והיה צריך לקרוא להם רשעי הדור ולא ליצני הדור?

ופירש הבית הלוי, שבאמת לכולם היה ברור שלא מאבימלך נתעברה שרה, שהרי הקב"ה עצר את בית אבימלך שלא יוכלו ללדת, אך אמרו העולם שנתעברה בזכות הצער שהיה לה כשנלקחה לבית אבימלך. וליצני הדור אמרו זאת בדרך ליצנות - 'מאבימלך נתעברה שרה', דהיינו מכח הצער שציער אותה אבימלך.

וכעין זה פירש החידושי הרי"ם, כי הנה בגמרא (ב"ק צב.) אמרו: מנין שכל המתפלל על חבירו נענה תחילה, מאברהם אבינו שהתפלל על בני ביתו של אבימלך שיוכלו ללדת, כמו שנאמר (לעיל כ יח) "ויתפלל אברהם אל האלוקים וירפא אלוקים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וילדו, כי עצור עצר ה' בעד כל רחם לבית אבימלך על דבר שרה אשת אברהם", ומיד לאחר מכן נאמר (שם כא א) "וה' פקד את שרה כאשר אמר". ועל זה אמרו ליצני הדור 'מאבימלך נתעברה שרה', דהיינו מכח תפילתו של אברהם על אבימלך.

ומכל מקום, עם הזמן היו יכולים לחשוב שפתגם זה שאמרו הליצנים אמת הוא ח"ו, לכן צר הקב"ה את צורתו של יצחק שיהיה דומה לאברהם, והכל מעידים כי אברהם הוליד את יצחק.

"ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה" (כה כ).

יצחק היה בן ארבעים שנה, אבל רבקה היתה רק בת שלש שנים, ולכאורה קשה, מדוע נשא אותה קטנה כל כך? ועוד, הלא הקב"ה מזווג זיווגים, ומדוע לא זימן לו אשה הקרובה יותר לגילו? ועוד, הלא יצחק היה בנו היחיד של אברהם משרה אשתו, ובו תלה את תקותו שיצא ממנו כלל ישראל, ומדוע המתין להשיאו אשה עד שהיה בן ארבעים שנה?

אך ביאור הדברים כמו שכתב האור החיים הקדוש, שלא לחינם פירשה לנו התורה באיזה גיל נשא יצחק את רבקה, מה שלא פירשה באברהם, אלא באה

התורה ללמדנו מדוע לא נשא אשה קודם לכן - כיון שלא היתה לו בת זוג אחרת בעולם, רק רבקה היתה מיועדת ומיוחדת לו להיות בת זוגו, ולא היתה ראויה להולד לפני העקידה, ומיד לאחר העקידה נולדה, ובזמן העקידה היה יצחק בן שלשים ושבע שנה, המתין שלש שנים עד שתהיה ראויה לנישואין ומיד נשאה. וזוהי מבואר מדוע נשא אותה למרות שהיתה קטנה כל כך, כיון שלא רצה להתעכב עוד בזיווגו, רק המתין שתהיה בת זוגו מוכנה לו, וברגע שהיה יכול לשאת אותה עשה כן ולא המתין כלל. ולכן הודיעה לנו התורה שהיה בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה, להודיענו שברגע שהיתה בת זוגו מוכנה לנישואין לא התעכב כלל ונשאה מיד.

ואברהם אבינו ידע שרבקה מיועדת להיות בת זוגו של יצחק, כמו שנאמר לאחר העקידה (לעיל כב כג) "ויהי אחרי הדברים האלה ויוגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם הוא בנים לנחור אחיך וגו', ובתואל ילד את רבקה", ופירש רש"י מהו "אחרי הדברים האלה" - אחרי הרהורי דברים שהרהר אברהם אבינו לאחר העקידה, שהיה מהרהר בליבו ואומר, אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, מיד בישרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו. וזוהי מבואר מדוע המתין לו שלש שנים ולא השיאו מיד, כיון שידע שרבקה היא בת זוגו המיועדת לו מן השמים.

להשיג את ספרי הרב שליט"א בטל' 054-8463097

אם היורשים יוצים לעשות נחת רוח למת יקבצו עשרה אנשים כשרים ויעשו תיקון
לפטור וזה מועיל לו מאוד מאוד

בער"ח הקרוב יערכו אברכי "כולל בית מרן"
תיקון נפטרים, לימוד משניות וסיומי מסכת
לעילוי נשמת יקירכם

גם אתם יכולים לשמוח את נשמת יקירכם! למוסירת שמות יקירכם התקשרו:

***5290**

מכתב יצי - הרה"ג רבי משה והב שליט"א
רב מחלפות סטראים - ישראל ומנחם מחלקת הכשרות והמזון נחריה

עד שעות המאוחרות בלילה. בישיבת אור התורה המנוח שקד על לימודו יומם ולילה ומיד הוקפץ 'למעיינים' (קיבוץ) ששם התלמידים היו בוגרים יותר בכמה שנים מכון שעלה על שאר חבריו בכמה רמות. בישיבה ר' שלמה נהג בסגפנות מופלאה כמעט לא אכל ולא ישן נהג לדת לחדר האוכל רק אחרי שכולם סיימו לאכול ומסתפק במנה מועטה ושאריות בכדי שהמנות החשובות ישארו לשאר התלמידים, המנוח כמעט ולא יצא לבית כלל לשבתות במשך שנה שלמה (מלבד החגים) ואמו ז"ל היא שנסעה לבקר אותו שם בישיבה. המנוח למד בין היתר בכולל של הגאון הגדול הרב ניסים הררי שליט"א, ובכולל נתיב בנימין שם למד חברותא עם חבר מועצת חכמי התורה הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א שהעיד שלא הכיר עיון מעמיק וסברא ישרה כמו של המנוח בנוסף למתק שפתיו, ואצלו למדתי את שיטת העיון דרבותינו חכמי הספרדים זיע"א, ענוונותו ומאור פניו תוך כדי שהיה ממש מתבטל בפני האחר לא מתגאה כלל משפיל מבט ובפשטות נדירה.

כששמו של ר' שלמה הגיע לאוזנו של ראש ישיבת יקירי ירושלים הגאון רבי יהודה כהן שליט"א מיד כשפתח את הישיבה ביקש ודרש להביא את המנוח שישמש כר"מ הראשון אצלו בישיבה ואכן העמיד תלמידים הרבה שם לימד את העיון העמוק בשיטה הספרדית. השאיר בנים בני תורה מפוארים בכל מידה נכונה, שהידוע שבהם ידידנו האהוב של עולם הישיבות משמח הלבבות מזכה הרבים בנו בכורו חכם ששון לוי שליט"א שמוסר שיעור מרכזי בכל שבוע ליל שישי בציון הק' במידון בן 12 - ל 1 בלילה ביום חמישי במרפסת הכהנים, ברוכים הבאים.

בעקבות רבותינו הדליקו נר
לימודי נשמת הדין ודו"ק

מורנו ורבנו החכם השלם ר' שלמה לוי זצוק"ל

מנופה של ירושלים נסתלק מעמנו משיירי כנסת הגדולה מגדולי העמקנים והמקובלים בדורנו הגאון הצדיק מורנו ורבנו החכם השלם ר' שלמה לוי זצוק"ל. תלמידם אהובם דרבותנו הק' מרן חכם בן ציון אבא שאול זיע"א ומרן חכם יהודה צדקה זיע"א, וכן מרן מאור ישראל רבנו עובדיה יוסף זיע"א שהעריכו מאד, נזדכך ביסורים קשים ונוראים וקיבלם בדומייה. המנוח זצ"ל, נולד בירושלים בי"ג כסליו תשי"א לאביו המקובל הנודע הגה"ק השרף חכם ששון לוי זצוק"ל. בילדותו למד בתלמוד תורה הספרדי הראשון בירושלים 'בית אהרון' בשכונת בית ישראל. לאחר מכן עבר לת"ת 'בני ציון' בשכונת הבוכרים היכן שלמדו גם רבותיו הק' מרן רבי יהודה צדקה זיע"א ומרן רבי בן ציון אבא שאול זיע"א וכן מרן מאור ישראל רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל. בהגיעו לגיל המצוות ראוהו מלמדיו כי מצויין הוא בלימודים ועולה על שאר חבריו מיד ביקשו להעבירו כבר לישיבת פורת יוסף בגאולה, שם למד את שיטת העיון הספרדי מהגאונים הק' חכם יהודה מועלם זצוק"ל ומחכם יוסף עדס זצוק"ל.

ראש הישיבה חכם יהודה צדקה זצוק"ל שראה את התמדתו הנפלאה של ר' שלמה עד שעות הקטנות של הלילה ועיינו בלימוד כשהוא בן חמש עשרה שנים בלבד המליץ לאח המנוח הגאון אב בית הדין וחבר בית הדין הגדול הגאון רבי בנימין לוי שליט"א שישלח את המנוח ללמוד בישיבת 'אור התורה' בבני ברק ששם היו סדרים

העלון להצלחתם של: מרדכי בן זוהר - בריאות, מוריה בת אילנה - זרע בר קימא, מוריה בת חנה גינה - זרע קודש בר קימא בצורה טבעית, מוריה וטוהר בנות דיקלה - שידוכים הגונים, מול בת שרה, יוסף בן כסול - בריאות נחת, מחלף בן סולטנה - בריאות אינאן וכל הישועות, מיטל בת אביבה ויצחק בן שושנה - הצלחה בחינוך הילדים פרנסה טובה וכל הישועות.



הרה"ג רבי ישראל לורי שליט"א
בסיני הקדושה פרוץ קולו כי בתוכניתו של הרב כן לילוי
כל יום ה' בשנת 1358

והוא עני וברגע שזה לא נכון הוא גזלן.

להלכה: פשיטא שאסור לאותו אדם לעשות כן משום איסור גזל דעת.

שאלה: אדם המגיע למקום ציבורי כאולם שמחות וכדו', ורוצה לשמור לחבירו מקום חניה, האם מותר לעשות כן באופן שזה על חשבון אחרים?

תשובה: מבואר במשנה במס' פאה פרק ד' משנה ט' מי שליטק את הפאה ואמר הרי זו לפלוני עני רבי אליעזר אומר זכה לו וחכמים אומרים יתנונו לעני הנמצא ראשון, והגמ' בגיטין יא: הכריעה כדברי חכמים, וכן אמר רבי יוחנן התופס לבעל חוב במקום שחייב לאחרים לא קנה. וכן פסק הרמב"ם בהל' מתנות ענים פ"ב הל' י"ט. ולפ"ז בנדון דידן אם זאת חניה חופשית שכל הקודם זוכה, ודאי שיהיה אסור לתפוס את החניה בשביל חבירו שהרי יש אחרים שקדמו והם שצריכים לזכות בזה.

להלכה: אסור לאדם לשמור חניה לחבירו באופן שלא ישאר מקום לאחרים.

ניתן לשמוע כל יום 3 דקות של הצלחה יומית 5293* שלוחה 5

שאלה: מי שיש לו ידיד או קרוב שהינו מכוואר רכב, ועושה לו טיפולים ברכב במחיר מוזל, האם מותר לו למסור את רכבו של חבירו בהערמה שנראה כשלו כדי שיעשה לו גם מחיר מוזל?

תשובה: נראה שיש בזה גזל דעת כמבואר בגמ' חולין צד. אמר שמואל אסור לגנוב דעת הבריות ואפילו דעתו של עובד כוכבים, והא דשמואל לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר, דשמואל הוה קא עבר במברא (ספיה רחבה שעוברין בה את הנהר), א"ל לשמעיה פייסיה למבוריה, פייסיה ואיקפד, מ"ט איקפד אמר אביי תרנגולת טרפה הואי ויהבה ניהליה במר דשחוטה עי"ש, וכן מבואר ברמב"ם ובטור ובשו"ע חו"מ סי' רכ"ח סעי' ו' שאסור לרמות בני אדם במקח וממכר או לגנוב את דעתם וכו' עי"ש: ואסור לאדם לגנוב דעת הבריות.

ולפי האמור נראה לומר בנדון דידן שודאי אסור לעשות כך שהרי הוא גזול דעתו שהרי כל מה שהינו מוזל לו במחיר הוא על דעת שהרכב שלו אבל לאדם אחר ודאי שלא היה עושה כן. ודמאי לאדם ההולך לבקש מאנשים צדקה בשבילו והוא עשיר שהרי זה גזל גמור שהרי כל מה שנותנים לו כסף זה על דעת שאין לו כסף

אקטואליה בהלכה



הרב אברהם דניאל שליט"א
רב במועד הליכות "בית מדרן"

סכנה שמוא ישכח וישים את ידיו שנגעו במלח בעין ויבא ח"ו לידי עיוורון, לכך הצריכו חכמים למים אחרונים) אמנם כיום לא מצוי מלח זה ואע"פ כן חייבים במים אחרונים, ובפרט מי שידיו מלוכלכות ושלא אותם המקלים בזה, ולדין של נשים, גם נשים מחויבות במים אחרונים ואין להקל בזה, ומה טוב בזה לחנך את הילדים הקטנים שהגיעו לגיל של חינוך 7/6 שיעשו גם הם מים אחרונים (לקוט יוסף חלק ג' עמוד רמ"ב, רמ"ד,)

שאלה: אישה שהכינה עוגה עם כיתוב מזל טוב וכדו' האם מותר לחתוך את העוגה בשבת?

תשובה: הנה בדין זה הביא מרן הבית יוסף (סימן ש"מ סעיף ג') בשם המרדכי שכתב שלגדול אסור ולקטן מותר, והרמ"א הביא את דבריו שם, מכלל של דברים יוצא שדעת הרמ"א לאסור, ועיין בחזון עובדיה שבת (חלק ה' עמוד ר"ו) שהתיר לחתוך עוגה עם כיתובים, וכתב שעדיף לשבור בפה אכילה, ואם כתב האותיות נעשה כגוף העוגה מותר לשבר בפשיטות כיון שהוא כגוף העוגה. וגם אם לא כגוף העוגה יכול להקל משום פסיק רישיא מדרבנן דלא אכפת לה ומותר, ואחינו האשכנזים נוהגים להחמיר בזה.

שאלה: יש לנו בשמים להריח בהם כדי להשלים מניין מאה ברכות, האם אני יכול לשים אותם בשבת בתוך קנקן עם מים כדי שלא ינבלו ונוכל לברך עליהם גם ביום השבת. או שמא יש בזה איסור זורע?

תשובה: ענפי אילנות שהוכנו מערב שבת לטלטול וכן גבעולי פרחים העשויים לנו ועצי בשמים וענפי הדס הראויים להריח בהם (אין בהם משום מוקצה) מותר לשים אותם בשבת בתוך קנקן עם מים אף שלא נתנו אותם מערב שבת. וכל שכן שמותר להוסיף מים על הקיים, וכל האמור הוא לא בפרחים ושושנים שניצניהם סגורים ועלולים להיפתח במים אלא בפרחים או שושנים שכבר נפתחו ופרחו (יחיה דעת חלק ב' סימן נ"ג)

שאלה: האם גם בזמננו יש חיוב להגיש מים אחרונים בסוף כל סעודה עם פת, או שזה חומרה וחסידות, והאם גם נשים חייבות בזה?

תשובה: בדין זה הביא מרן השו"ע (סימן קפ"א) שחייב אדם במים אחרונים בכל סעודה שאוכל בפת, מפני הסכנה של מלח סדומית (מלח סדומית ע"פ המבואר במסכת חולין הוא מלח חזק מאוד שיכול להביא לידי עיוורון, והוא שהיו אוכלים ומשתמשים במלח זה והיה

פינת בריאות

אתם שואלים והמומחים עונים במייל:
betmaran1234@gmail.com



הצינון

הצינון

מהו הצינון? הצינון מאופיין בהתעטשות, נזלת ולפעמים קצת חולשה. לילדים יש צינון לעיתים קרובות. צינון היא גם לעיתים קרובות המחלה הראשונה אצל תינוקות. צינון פשוט נגרם ע"י וירוס, אחד ממאות, אשר פוגע במערכת הנשימה. לא כל צינון צריך טיפול, לעיתים קרובות צריך פשוט לנוח.

סוגי צינון: 1. צינון ממושך או פעמים רבות בשנה 2. צינון עונתי, ויראלי, קצר וסוער, אשר מגיע בד"כ בסתיו או בחורף. 3. צינון שהוא תוצאה של אלרגיה

צינון כרוני או צינון ממושך? אם אתה מצונן שוב ושוב הרבה פעמים בשנה, או סובל מנזלת במשך תקופות ארוכות, צינון כרוני, אז בשבילך צינון ונזלת הם מטרד רציני ואולי אפילו פוגעים בדימוי שלך או ביכולת שלך להתקדם, לעשות מה שאתה רוצה. איך זה שניסית כבר כל כך הרבה טיפות או ויטמינים, או תוספי מזון ושוב אתה מצונן?

התשובה פשוטה: הנוזלת היא תוצאה של חוסר איזון פנימי של הגוף.

צינון פשוט עונתי ויראלי: האם להיבהל ולרפא את הצינון או לתת לו לרפא אותנו צינון אשר מוגיע פעם או פעמיים בשנה, לימים ספורים, אינו דבר רע בדרך כלל, כי הוא "מנקה" את המערכת. במקרה כזה יש הממליצים לא לרפא את הצינון. אלא לתת לצינון לרפא אתכם, כלומר לתת לגוף להתנקות בעזרתו. מולם, יש הסוברים שאי אפשר לדעת לאן יוביל אותו צינון פשוט. הוא יכול להתפתח לשפעת, או אולי אפילו לדלקת ריאות. במקרה שיש סיכון, או אפילו כאשר הצינון הופך

למחלה ממש ומחליש אותנו, עדיף לטפל אפילו אם מדובר ב"סתם" צינון תרופות סבתא לצינון:

מרק עוף: התכונות המרפאות של מרק עוף כבר מזמן אינן אגדה, והן זוכות לגיבוי מדעי של מחקרים רפואיים. מרק עוף נחשב קל לעיכול מגיל צעיר, ויש בו חומרים פעילים אשר ממריצים את מערכת החיסון. שתייה של מרק עוף פעמיים עד שלוש ביום היא מרשם בדוק לחיזוק במצב של מחלה, שיעול יבש, עייפות, כאבי גרון. גם במקרים של ליחה בגרון מרק עוף, מועשר בבצל ושום, ידוע כתרופת סבתא יעילה מאין כמוה. הילד מספר על הרגשה של קור בכלל, או קור בידיים וברגליים? הוסיפו למרק בזמן הבישול מעט זנגוויל (גיניגר) והקור יעלם באורח פלא.

תה, לא רק לאנגלים שבינינו: חליטה טבעית של תה היא משקה קל לשתיה, מרווה, מרענן ועם הצמח הנכון - עשויה גם לחזק את מערכת החיסון ולעזור לגוף להתמודד ביעילות גם עם צינון.

לימון - אולי התה האינסטנטקטיבי האולטימטיבי. זה אחד המקומות המפורסמים שבו תרופות סבתא לצינון קיבלו גושפנקא מדעית ראשונה. פרי הלימון, ממשפחת ההדרים עתירי ויטמין C. הלימון עשיר בו במיוחד. ויטמין C ידוע ברבים, בין השאר, בשל יכולותיו להמריץ את פעולת החיסון וההגנה הטבעית.

התועלת העיקרית לצריכה של ויטמין C טבעי היא למניעה - להתרגל לשתות, לאכול, או לתבל בעזרת לימון כבר במהלך הקיץ והסתיו.

העלון להצלחתם של: מיכאל איזיק בן ברכה ריוזל - זיווג הגון רפואה וכל הישועות תשובה שלמה, מיכאל בן רחל - בריאות, מיכל בת נעמי - ללידה קלה, מיכל בת פנינה - ברכה והצלחה, זיווג הגון מרשור הנשמה בקרוב, מלי בת פרח - בריאות הצלחה בכל, מלכי גיטל בת הינה טאוונה פיגא - אמונה שלימה, מעיין בת יהודית - זיווג, מעיין חיים בן חנינת חנה - בריאות.

לחיות עם האמונה



הרב הנאון רבי יעקב לוגאסי שליט"א
רב מדרשויות "בית סוף" ונחבר סדרת הספרים "גני לגילוי ועוד..."

הייסורים כמקל מדרבן

פעם נשאלתי: "שיטת החינוך העיקרית בכל הדורות היא לעודד ולהעניק פרסים. מי מחנך היום במכות? מדוע הקב"ה אינו פועל כך? לרוב אנו רואים הסתר פנים במציאות. כשאתה עושה טוב אין מי שיגיד לך משמיים שיש ממך נחת רוח. מדוע בוחרים בשמיים בעיקר בשיטת הייסורים?"

האדם סובך בנפשו מכדי לדעת את הכיוון שעמו יתיישר. אנו לא מכירים באמת את הנפש. איני יכול לייסר בן או תלמיד במכות, מכיוון שאיני מכיר את נפשו, איני יודע כמה הוא מסוגל לסבול, לכן אני הולך על פרגון. לא בטוח שזה יועיל, אבל אם אלך בדרך של הכאות, אני מסתכן. דרך הפרגון עבורנו היא הבטחה ביותר ואין בה הפסד. ואם אבזה ואשפיל את הילד, אני עלול לקלקלו יותר. לעומתנו הקב"ה מכיר היטב את נפש האדם, את כוח סבלו, ויודע בדיוק כיצד ליישרו. הקב"ה יודע שהייסורים הם הדרך העיקרית ליישר את דרך האדם. בליית ברירה, הקב"ה מעמיד את האדם על מקומו.

האם משיגים משמעת בצבא על ידי פרגון ולטיפות? ... יש חוקים נוקשים בצבא, ואם תעבור עליהם, תיענש - ריתוק למחנה או מעצר. אם אדם עובר על חוקי המדינה, האם מפרגנים לו? ... כמובן שמענישים אותו, וזה מה שמדרבן אנשים לשמור חוק. מאוד קשה לאדם לתקן את מידותיו ותאוותיו. העידוד יכול לעזור לזמן קצר, אבל מה שמייצב את האדם זה בעיקר ה'מקל'.

לכן הקב"ה רק מסייע לאדם בכך שהוא מכהו. הוא נותן לו להבין את הבל החומר. הנה, הגוף והנפש לא בריאים, הפרנסה מצומצמת, ואם כן, על מה אתה סומך? שים לב למכות שאתה מקבל, לאכזבות שאתה נוחל. מה יש לך מהעולם הזה? זה מה שאמור להעמידך במקום הנכון.

לכך מתכוונים חז"ל באומרים שהייסורים הם מלח שמשמר את הבשר, ומי שה' חפץ בו, הוא מדכאו בייסורים. אפילו צדיקים גדולים זקוקים לייסורים, כי נשמת האדם נמצאת בגוף קשה שחוסם את הנשמה מלהתקרב לה', ולכן צריך לסדוק בגוף איזה חור כדי שהנשמה תתחבר לקב"ה.

מסופר שהאימהות היו עקרות מפני שהקב"ה התאוה לתפילתן. האם לא היו מתפללות גם מבלי שתהיינה עקרות?! בוודאי, אבל תפילת עקרה אינה כתפילת אם. תפילת עקרה באה מעומוק הלב הנשבר. הלכות תפילה נלמדו מחנה בעקרותה. אין דרך אחרת ללמוד את האמת. הקב"ה ראה שזו גם הדרך עבור האימהות הקדושות, כדי שתהיה להן תפילה אמיתית שהוא מתאוה לה.

כל אדם יודה על האמת שאלמלא הייסורים, הרי שהיה נותר כבים היוולדו: "עיר פרא אדם יולד". אל תקנא במי שהכל אצלו טוב, אם יש אחד כזה... אל תצטער על הקשיים שבדרךך, אלא אדרבה שמח בהם! תראה את הייסורים כמקל מדרבן שמיישר עבורך את הדרך, וזכור שהעולם הזה הוא רק פרודור בפני העולם הבא.

ניתן לשמוע כל יום 5 דקות של אמונה יומית *5293* שלוחה 3

אתגרים בחינוך



הרב אברהם ברזילאי שליט"א
יו"ר סניף אתנרים בחינוך ומגיש התכנית קידות שקוסיס ברדו 'קול חי'

כוחו של קולמוס הלב

ג'וני עמד על גג גורד השחקים בשדרה החמישית ופינת רחוב 47 במנהטן הגדולה. מביט למטה ומכריז בקולי קולות כי בעוד חמש דקות יצנה - ללא מצנח... די, נמאס לי מהחיים, אני לא יכול יותר" צווח לעבר ניידות המשטרה הרבות שנפרשו על הכביש בתחתית הבניין. אמבולנס עמד הכן מבזק אורות אדומים ופלאשים כסופים לכל עבר. השוטר שאחז במגאפון קרא לעברו. "סטופ מיסטר ג'וני, למה לך לאבד את החיים? אתה עדיין צעיר..." כך העסיק אותו בדברים כשבניתיים שני סוכנים מטפסים אל גג דרך מדרגות החרום, מפתיעים את ג'וני מאחורה, חובקים אותו ואוזקים את ידיו, ובכך למעשה מצילים את חייו.

"ובכן, מה הביא אותך למצב כזה?" שאל היועץ את ג'וני שעה שישבו במשרדו על כוס קפה ויעוגה - חודש לאחר האירוע המטלטל. ג'וני הביט בפניו וענה "החובות, החובות. אני כבר לא יכול להסתובב בין אנשים. נכנס למכולת- חוב, פוגש את השכן- חוב, מגיע לביה"ס של הילד- חוב, בורח הביתה- תיבת הדואר מלאה במכתבי התראה. די, אני לא יוכל יותר. מעדיף למות..." היועץ האזין בקשב רב ולבסוף נטל דף ועט ואמר "הבה נכתוב את כל חובותיך" וכך במשך שעה ארוכה רשמו וחישבו את סך כל חובותיו של ג'וני, ממש בלי לפספס אף לא חוב פעוט של כמה סנטים. לבסוף התברר כי חובותיו מסתכמים בסך כולל של 30,000

דולר. "אני מבין שאתה מסודר בעבודה עם משכורת של חמשת אלפים לחודש, נכון?" ג'וני הנהן בראשו. "ומה אם נסדר לך הלוואה של 30,000? עיניו של ג'וני אורו והוא אמר בהתלהבות "אין לי שום בעיה להחזיר 1000 דולר כל חודש וכך לגמור את כל ההלוואה תוך 30 חודש. אני לא מאמין שבשביל חוב כזה כמעט הלכתי לאבד את חיי..."

הורים יקרים. מה עשה את ההבדל הגדול? רק הִסְדָּר במחשבות. כל זמן שהחובות עטפו את ג'וני מכל עבר, כבר לא מצא מנוח לכף רגלו. להיכן שרק פנה, מצא חובות. משסיכם לו היועץ את הכל על דף, משקיבץ את הכל לחוב אחד אחיד ופרש אפשרות תשלומים אחת קבועה, הוקל מאוד לליבו של ג'וני והוא התמלא בכוחות אמונה ותקווה לצאת ממצבו הקשה.

והנמשל: בהרבה מן המקרים בהם מתבגרים מגיעים למצב של התמוטטות נפשית זה גלגל שהם מוקפים בחובות. בתחושות (חברתיות או אישיות) שתופסות את מרבית יומם ולילותיהם.

בחוכמה נעשה אם ניקח דף ועט ונעלה ביחד איתם על הכתב את הקשיים. בהרבה מן המקרים ייווכחו הילדים כי יש ביכולתנו לעזור. אך גם אם לא - עצם סיפור הדברים ופריקת הכאב מהלב יעניק השפעה ברוכה ויתן רוגע ושלווה להמשך ההתמודדות מוצלחת. בהצלחה.

בחסדך בטחתי

מוזכה הרבים הרב הנאון רבי יגאל כהן שליט"א
וגם בשלוחה מיוחדת *5293* שלוחה 8<13 בחיזוק יומי ושעורים מלאים



סיבה נוספת לחרדות

ישנם אנשים שסובלים מחרדות, מכיון שבילדותם הוריהם לא תמכו בהם מספיק ולא נתנו להם את ההרגשה שהם מגינים עליהם.

סיפר לי יהודי כשחבר הרביץ לו בילדותו, היה חוזר הביתה ומספר לאביו על כך. במקום שיצא האב וישאל את הילד המכה: "למה תכה רעך?" היה גוער בו אביו: "תמיד אתה רב עם ילדים! בטח התחלת להציק לו, ולכן החזיר לך במכותיו!" וכך גדל היהודי בהרגשה שאין מישהו שמגן עליו, וזה ערער את נפשו, וסובל הוא מחרדות תמידיות.

"אינני מומחה בפסיכולוגיה, אבל דבר אחד ברור לי שיש תחליף להגנה של אבא ואמא, וקוראים לה בורא עולם ישתבח שמו" - וכך אמרתי לו - "דע לך, ידידי, להחזיר אותך לילדותך ולהגן עליך איני יכול, אבל אולי אצליח להכיר לך את הגנתו של השם יתברך שהיא טובה יותר מכל הגנה אחרת, ואם רק תלמד את פרקי הבטחון, תבין שהשם שומרך, השם צלך על ידי ימינך".

ה' איתך תמיד!
וגם לכם קוראים יקרים אומר - דוד המלך אומר בתהלים (כג, ד): "גם כי אלך בגיא צלמות, לא אירא רע כי אתה עמדי", ועוד הוא אומר (שם צא, א): "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, השם ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם".

השם יתברך נמצא ושומר עלינו בכל רגע, ואם נקח את המחשבה הזאת, שיש לנו הגנה ממנו יתברך, ונכניס אותה לתודעה שלנו על ידי שנשנן את הדברים, לא נפחד מאף אדם בעולם ולא משום דבר אחר בעולם.

עצם הבטחון בהשם יתברך הוא סגולה בפני עצמה, דהינו, אפלו אדם שנגזר עליו חלילה להפגע על ידי מאן דהו, אם יבטח בכל לבו בחסדיו של השם יתברך, לא יאונה לו כל רע.

רק בזכות האמונה התמימה שלו, ינצל מכל רע, ולכן הקדים ואמר דוד המלך "באלקים בטחתי". בזכות הבטחון לא אירא, כי מה יעשה אדם לי.

(מתוך הספר יגל ליבי- הרב יגאל כהן שליט"א)

העלון להצלחתם של: מרדכי אליהו בן שני, רחל בת שני, שני בת גליה, דבורה הדסה בת נאוה מאירה - רפואה שלמה שמחה פרנסה, מרים בת חנה, דוד בן רינה - רפואה שלימה ופרנסה טובה, אורית בת חנה, תמר בת אביבה - לחזרה בתשובה שלימה וזיווג הגון, יעל בת אביבה - לחזרה בתשובה שלימה וזיווג הגון, דוד בן אביבה - לחזרה בתשובה שלימה וזיווג הגון.

ערב נשים ענק באשדוד!!

בחזור הסעות
לרובע ג' ו-ז
חינם!

עם הרבנית

ורד סיאני שניר גואטה

ע"פ מכתב

הערב יתקיים אי"ה במוצש"ק פר' תולדות, ב' בכסלו 30.11
בביהכנ"ס "ישמח משה", רח' ברנר 28 רובע ה, אשדוד.

פתיחת שערים בשעה 8:30 בערב דמי כניסה 10 ש"ח בלבד

אין לנו על מי להשען אלא על אבינו שבשמים - ברוכות הבאות

הופיע ויצא לאור

הספר שרבים ציפו לאורו

שאלות ותשובות

"ברוך אומר" - יורה דעה

תשובות בנושאים אקטואליים הלכה למעשה

מאת הגאון הגדול רבי ברוך שרגא שליט"א ראב"ד ירושלים
אשר השיב לשואליו בתכנית "ברוך שאמר" ונערכו מחדש בשפה
ברורה ובדקדוק רב עם הערות והארות ציונים ומקורות

כמו כן ניתן להשיג את שאר הספרים
מסדרת "ברוך אומר":
✦ חלק א' - הלכות ברכות
✦ חלק ב' - הלכות שבת
✦ חלק ג' - מועדים
✦ חלק ד' - חושן משפט



אפשרות למשלוחים

לפרטים והזמנות: 052-7626077

במיוחד בשבילך!!

שלוחה 9* בקו הליכות בית מרן
במגוון נושאים מרתקים ומגוונים:

*הרצאות ממיטב הרבניות:

הרבניות: לאה קוק, ימימה מזרחי, ורד סיאני, חדוה לוי, רות שמש,
חגית שירה והרבנית שרה אלבז.

*עצות בחינוך מהגב' מנוחה פוקס

*מתכונים שונים ועוד

התחברי עכשו 5293* <9



העלון להצלחתם של: אליהו בן אביבה - לחזרה בתשובה שלימה, כרמלה בת לולו-לרפואה שלמה שיעבור לה המחלה בקלות, לוי בת טלי נועה והילדים - להצלחה, עיישה עליזה בת סעדיה
חיה - לעילוי נשמת, מרים בת עליזה - רפואה שלימה, מרים בת פרלה לאוני, צבי בן אסתר - לרפואה ופרנסה טובה, מרינה מרים בת אדיווי עליזה - זרע קודש.